

Előfizetési árak:

Egész évre 4 fr.
Fél évre 2 „
Nyiregyházi 1 „

Szerkesztői iroda és kiadói hivatal, —
hová a lap úgy szálloni mint avar-
részt tárgyazó küldemények, úgy szinte
a hirdetések s minden felszámolások
intézkedése.

**n-debreczeni utca 1470. számú
Fegyeczky-féle ház.**

Bérmontán levelek csak ímért keze-
küll fogadtatnak el.
A kézírások nem adhatók vissza.

SZABOLCS.

Vegyes tartalmu hetilap.
Megjelenik minden vasárnapon.
(Egyes száma ára 10 kr.)

Hirdetési díjak:

Minden 4 hasábos petti-sor egyezri hí-
rdeésnél 5 kr., többzörinél 4 kr.
Terjedelmes hirdetések többzörű be-
takítása, kedveszörű hirdetések alatt sa-
közölés.
Minden egyes beállítás után kiadó-
tárlék 30 kr.
A nyilt-térben minden négy hasábos
garmond-sor díja 20 kr.
Az előfizetők, a hirdetések meg-
szabásánál, 20% nyi kedvezmény-
ben részesülnek.

Kiadó-tulajdonos: Répási István.

Előfizetési felhívás!

Nagyérdemű közönség!

A „Szabolcs” 4 évi fenállása tanus-
kodik eddigi irányának helyessége felől.
Nem akarunk nagyhangon ígéretek-
kel lépni a t. olvasó közönség elé, ezen
előfizetésünk kezdetén sem. Nem pedi-
g annyival inkább, mivel lapunk szle-
leme és iránya marad jövőre is a régi. —
Ostorai leszünk minden fonkságunk, a mi
a társadalmi téren előfordul, párto-
lunk ellenben minden szépet, jót és
nemest.

Lapunk, mint társadalmi lap, kizár
minden politikát keretéből, de a politika
zürzavaros légkörében fellélemkedve, tu-
dományos szempontból, tárgyalni fog
minden nevezetesebb országos eseményt.

Ezen kívül különös figyelmet fordít-
unk megyénk és városunk speciális ér-
dekeire, mint egyházi, árva, telekönnyvi,
adó, dohány, rendőri, közigazgatási ügyek
megvitatására. Rovatot nyitunk a Nyir-
vizek lecsapolása feletti ész-
meccserének.

Állandó rovatot nyitunk továbbá a
„közönség érdekében” cím
alatt, hol szellettörni fogjuk mindenki-
nek **jogos** és tényekkel igazolt
panaszait, valamint a közönséget kö-
zelebről érdeklő közügyeket.

Már eddig is széles körben levén el-
terjedve lapunk, hisszük, hogy jövőre
szerencsénk lend azt még szélesebb
körben is terjesztheti, minél fogva a t.
hirdetett közönség figyelmét is bátrak
vagyunk felhívni, s kijelentjük, hogy a
hirdetések feltűnő jutányosan s a lehető
legsebb esinnal fognak közöltetni.

Végre határozott feladatunk, hogy
egy vidék, mint a fővárosi lapoknál
is napirenden levő személyes czivakodá-
sokat a lehető leszűkebb térre szorit-
juk, az a közönséget, mint lapírsain-
kat illetőleg.

Lapunk előfizetési ára, — valamint
alakja is, marad a régi:

Egész évre 4 frt.
Fél évre . . . 2 „
Nyiregyházi . . . 1 „

TÁRCZA.

EMLÉKVERSEK.†)

I.
Áll e szobor, áll, mint emlékjele
A hősnek — a ki értünk vézre el.
Mehalt, de sirja zára törve van;
A zárt az ég hatalma törte fel.

Nem ilheté meg égi szellemét
Ki tetest őlt: a muszka hadvezér!
Mi földi őlt, az szállt a sirba le,
Nagy lelke, égi szikra, égbe tért.

A portetem itt békén szendereg,
Aldás lebeg e sirhalom körül . . .
Nepmilióknak ajka áldja őt,
Ki istentünknek szent jobbján örül.

II.
Századoknak éjhmálya van tünöben, tette vája
a magyart a harvzi pálya . . .
S e vitéz faj sikra lép.

†) Irtá és elmondotta Eszter Pál mezeikeresztési
ref. lelkes, Nagyváradon 1870-ben, szabadságharcunk
egyik áldozatának, az orosz zászlás ezredből hozottak
állott Kulikowszky Kázmér sírcelkének letelepezésé-
re, melyet, mint a költemények egyik leggyönyörűbbjét,
mutatunk be a t. olvasóknak. Szerk.

Szerkesztőségi irodánk és kiadói-
vatalunk, n-debreczeni utca 1470-dik
számu Fegyeczky-féle háznál van. —
Kérjük a t. közönséget: sziveskedjenek
lapunk ugy anyagi, mint szellemi olda-
lát illető mindenemű küldeményeiket,
(előfizetéseket, hirdetési díjakat és dolgo-
zatokat) adó czimezni.

Tisztelettel

A szerkesztőség és kiadóhivatal.

Mily összhangzók a vélemények!†)

Nehéz napokat élünk. Önkényte-
nül közeledünk egy örvény széléhez,
melyből — ha egyszer belépünk, nin-
cesen többé visszatérés.

Legalább tiszta arccsal nincs!

Keressük, kutajtuk a bajt, a mely
bennünket a kétségbeesés eme pontjá-
hoz vezetett, s a népknek, mely eddig
boldog volt, egyszerűségben koldus-
botot adott kezébe örökség
gyanánt.

Megdöbben szívünk s visszariadunk
a nyomor ama sötét, le nem festhető
színtől, mely társadalmi életünkben, —
egy mint az anyagban, felszínre ver-
gődött. Lájtjuk a vést, érezzük a fojtó
szél megölő lehetét, s állunk tetlenül,
megadva magunkat a sorsnak, az idő-
nek. Nagyon bizunk a magyarok iste-

†) Nagyon helyesen: így kellene lenni, s így kell
hogy legyen, ha nem akarjuk látni beteljesülve egy-
nagyvén költök ama mondatát, hogy a magyar —
„sírját ássa magának!” Amde, fájdalom, e te-
kintetben mi még mai nap is alszunk. Igen szép valami
az, hogy: munkálkodjunk, dolgozzunk és
eresszünk le orunk magasságából egy kicsit — de
ha egyszer az a szelletes hét szívala nem enged! Most
így vagyunk, később még ugyabban leszünk. Hiába! az
családok vagyunk! Így hallottuk ezt regbe a szép
apantól, így a nagyapától, s így szoktuk meg azt az
apánk házában. Hija! Könnyű volt az akkor; mert a
jobbágyseveg úgy lehorolt a mezeti terményekért az
ember kamarkájába, hogy észre sem vettük. — már t. i.
a ki észre nem vette; — execution, illetőleg adózte-
sének hirt szem volt, a mielő, bezeg, kijutott ma
hasáan. Hanem azért a mi mai nemzedékünk azal mint
sem törődik. Itt szerkébe való lö, egy hát lö és egy
agár — keresztül megy három tárnnyon, — akár
megasszonyt is keresni. Hm, munkálkodjunk, egyze-
ruskönyvünk . . . Szép eszme az, de mikor nem lehet!
Mert hiszen jól beszélünk mi akkor; jól teszünk mi ak-
kor és ropant egyszerűsköndök, a midőn megvei vagy
vázost tisztujtások, vagy plane kövélvázások köze-
lednek. — lenki se csokolja meg nygha-főle, a vá-
lasztól, legyen az paraszt vagy iparos, mint mi, . . .
de hát hiába, a lelkesedés, a democraticum előtünk
csak addig tart, míg ezelmakat nem értük, azután —
paraszt a paraszt; mesterember a mesterember, hogy
szinte büdösödik bele. No, a mi pedig az utóbbit illeti,
ez meg plane nyitk ellen van. Meg a parasztot tan

A hadurnak nagy nevére esküszik, hogy: nem-
zetére nem vet árnyat, hősi vére
Lángra gyul, mert szíve ép
Még a gyermek sem marad meg honn, az is
csatába száll . . .
Félig érve harci térré megy, s halált oszt, —
vagy talál.

Hősiségnek szép világa áll ragyogva, nyitva,
tárva. Nem maradhat tetlen, állva
E világban a magyar.
Mint az ósok tettere készen küzd vitézül, küzd
merészen szebb jövőért, a győz a vézlen,
Győz a hősi szittya kar.
Bár a honvéd új szülött még: mint hadisten
ront elő!
Hull a vére — s irt sebére ont az égi szent erő.

Istenünknek égi karja van fölötte, ez takarja,
mert jogát s a hont akarja
Védeni hős nemzetem.
Sir ölelő ősi árnyak kelnek s a kemény csaták-
nak vézi közt ragyogva járnak
Vértől ázott téreken.

A hős Etel, kürtös Lehel s buzagányos hős
Botond
Árpád — Hunyad — Rákócziak lelke a csatába
ront.

Győzve száll a honvédsereg, — az alkotók!
felistenek! ellenfelek sápad, remeg,
Futva fut vagy sirba hull —

nében, aki pedig aligha segít, ha ön-
magunk is nem igyekszünk saját jóvól-
tunk előmozdítására.

Ninelen bennünk erő, ninelen akarat!
Ez az, a mely elszibaszt, mely
félelmet kelt sokakban, s lohasztólág
hat azokra, kik czélul tizték ki bajaink
orvoslását s megmentésünket, ha még
lehetséges. Ha igaz az, hogy a pénz a
mozgató erő, a gép, mely arra viszi
terhét, merre akarja és a lelketlen kor-
mányosok vezetik: úgy aligha nem kö-
zelebb van sirunk, mint a jobblet re-
ményének fényes csillaga.

Tény az, hogy anyagilag tönkre-
jutott nemzet vagyunk. A nép szegény,
koldussá tették szenvedélyei: a teher,
mít vállán tart, s az uszora. Azok pedig,
kik jobbletnek örvendnek, könyelműek
s csak a mai naptól számítják az élet-
tel, telve olthatlan szomjaj, hazafiat-
lansággal és divathajhisszáttal.

Mind oly okok, melyek közül már
egy is elég arra, hogy bennünket sem-
mivé tegyen. Hasonlítunk egy tengeren
kizhő hajóhoz, melyet ide-oda dob a
vihar, s melynek matrözaiából kialudt a
lét, s egyedüli reménye a távolban esil-
logó lámpafény.

Nagyon megosztuk a fényt, a
munkanéklit megélhetést; pedig nin-
cesen edesebb valami, mintha elmond-
hatjuk a falat kenyérről, melyet ajka-
inkhoz viszünk, melylyel magzatinkat
tápláljuk, hogy: ez saját keresmé-
nyünk! óh, van a munkának is utó-
zété, mely nyugvzat, s jó érzéssel tölti
el azok kebleit, kiket még nem fásitot-

csak eltűnik valahogy. de a mesterembert — a ha-
zának, a haza terheinek legnagyobb osz-
tazóit, sőt többet hiszünk, a haza fenntartó . . . oh,
azt nem respectálhatjuk, különösen ha miok vagyunk,
— sehoggy sem. Hogy miért nem? . . . erre magunk
sem tudnánk megfelelni; mert hiszen az ingunkól
kezdve a csiznánk sarkáig szorunkul reájuk! csakohgy
hiába — ok mesteremberek. Metyen van bi mi in-
fandul, azo sines róla, eris metely, melyet kiirtani, hi-
jaldal, semmiféle hirtlap nem volt és nem lesz képes
hosa. Maguktól érnék meg majd azok, kik magukat
éretlenegökben is éretnek gondolják. Nincs könyvebb,
mint a nagyapák által felallított telt kamarák gazdász-
szouval lenni — de egyuttal nincs borzasztóbb, mint
a telt kamarák titárogó ürességet szemlélni. Még talán
van idő, a midőn megragadja az élet gyeplyuzartát,
annak menetet az éis korékvágás fel irányozzuk! . . .
Még talán van idő, hogy hittel szorgalommal és nu-
kával élve, kivezetünk az általunk alkotott hinárból
— de ehhez erős akarat s a könyelműes utjáról való
megtérés szükségese-tik, mely mindenesetre, ha ezt
még onkarantunk mellett teszünk, sokkal könyvebb
fogjuk találni ez önmegtudatásd, mintha erre a
város vagy község dobosa, — a jókavetnye kénszeri-
tend, igazsága van tehát czikkirónak, tegyük harvára
a hazát mi magunk, mint annak gyermekeit, orvél a
hitben, szorgalomban és munkában. Szerk.

Branyicskónak szirttetteje. Szolnok s Kövesd
vérmézője: hősisége hirdetője
S ős Budának orniról
Mít bevettek — büszkén lengnek a háromszin-
lobogók . . .
Ausztria megvert hada új csatára gyenge volt.

Most a büszke muszka czárnak udvarához kerve
járnak, s Ausztria vert hadának
Muszka czár küld uj erőt.
Jött a muszka had vad árja, a magyar négy, —
mert hazája van veszélyben — bátran várja,
Mint a haza új vész előtt.
Mint a bérceek zugó vészek harczában sem
inganak!
A veszélyben halni készen álltak a magyar hadak.

Európa két hatalma ront dühöngve a magyarra,
s zeng a honvédséki: „halva
Adjuk át csak e hazát!
Hogyha halni kell, halálunk szép halál lesz.
Sikra szállunk, mint a szikla egy megállunk.
Védve a hon ős jogát.

Kell a fegyver? . . . jöjj és vedd! ei! így lehet
csak a tied!
Hogyha sirba száll le majd a honvéd: akkor
elnyered.

Jönné bár az ég haragja ellenünk, de át nem
adja fegyverét a honvéd. — Karja
A csatára készen áll.

tak el egészen a társadalom ferde né-
zetei!

Az ember önkénytelenül összerere-
zen, ha látja és olvassa a napenkénti
árveréseket, hogy mint lesz egyes em-
ber könyelműsége folytán koldussá egy
egész család, s mint áll hajlék nélkül
az, ki hozzá volt szokva a meleg szo-
báéhoz, melytől most már meg kell válni;
— hogy mint kerül uszorsá kézre
egy-egy szép birtok, melyre óriás ka-
matok mellett vett fel pénzt a tulajdo-
nos! . . . Valóban elszomorító jelen-
ségek!

A köny és sohaj oly gyakori, a
szomori szenvedés arcz oly mindennapi,
hogy élő temetőnek nevezhetjük el a
mai kort. De nem is csuda; midőn már
az uszora ugy van feltintetve mint so-
kak részére megélhetési tárgy. A jó
cumberek ritkák; kamat nélkül pedig
már barátoktól sem kaphatunk pénzt
ha kell,* kell tehát lenni valaminek,
ahova menekülhet a családja fenntartá-
sáért aggódo apa s a szenvedélyt ki-
éveteni vágó fia! . . . Igen, csakohgy
elvédenek azok, kik így gondolkoznak;
az uszora nem mentő eszköz, de egy
sír, a melybe csak az elcsüggedt lény
rohan vesztére.

Van egy mentő sugár, a mely ki-
vezethet bennünket e tömkelegből, s
visszahozhatja arczunkra az örömet, aj-
kunkra a mosolyt, szívünkbe a megelé-
gedést. Hagyjuk el eddigi bálványain-
kat, mely a nyomorba taszított s sora-
kozunk a fenállógó ziszlót alá, mely
mellet nem csak becsülést,* nem csak
jölétet, de agg korunkban nyugalmat is
lelhetünk.

Fogadjuk be jeligéül szívünkbe,
állítsuk oda minden kezdeményezésünk
főléle ama mentő szókat, melyeknek ne-
ve: munka és szorgalom.

Ez az, a mely megsemmisíti az
uszorát; mert ahol ez van, ottan nincs
szükség, nincs kenyérhiány! Értsük meg
már valahára a kiáltó szót s ne legyünk
egészen gyermekek, ne hagyjuk ve-
zetettni magunkat, de legyünk önállók,
törökjendők arra, hogy megozafoljuk
ama véleményyt, mely hazánkat a puszt-
ulás révén látja.

Hadd jöjjen el már a sötétség után

*) Hej, pedig be gyakran kell-e. Szerk.

Bár patakban omlik vére: vagy habért tűz még
fejére, vagy lullott a hon földére
S lesz jutalma hős halál!
Igy hevülte ment előre, mint egy szellemiás—
Mig mögötte titkon szötte szálat az a ru! a s.

III.
Nyomult a muszka had hazánk fel! . . .
Lemberge ért már az előcsapat
A Wosneszenszky-féle ezred az,
Mely a seregek élén jár, halad.

Mind lengyelek, mind hősök, kiket
A szent szabadság lángja gyújt, hevít.
Röplőnek lelkük, mint a sas madár,
S önkény vaskarja tartja őket itt.

Titokban zeng az égre esküjök:
Magyar hazánk ellen nem küzdenek,
Atjónékek és ott vannak hősileg,
Hol a szabadság-zászlók lengenek.

Ott lesznek ok, hol Bem apó dicsőn
Vezérli a jogért küzdő hadat,
A hol Wosyczky s több hős honfitárs
Jogért csatázva harcbért arat.

Bejötték ok! és mint mikor derült
Égből a süjtő villám földre csap,
Igy sujt le rájuk a rut árulás,
Mely késs eladni a magyar hadat.

a derült napnyom, a világság. Hadd kövesse a nyomort, a küzdelmet — a megelégedés; hadd legyen a szegény elhagyott Magyarországot boldog hazává!

Tegyék azzá öngyermekei erővel a hitben, szorgalommal a munkában;

Pataky Árpád.

Sok panasz mondatot már el egykor-mások korunk társadalmi hibái miatt, s különösen a politikai tér az, hol okot okra sorolnak fel azok — kik, az újság írással foglalkoznak; egyik helytelenek tartja ez vagy amaz törvény megalkotását, a másik kárhoztartja egyik vagy másik törvény hiányát, lehet, hogy ennek is, amannak is igaza van, mert valjuk meg őszintén: nagyon el vagyunk maradvá más művelt államoktól minden téren.

Mindazonáltal ne keressük csupán a politikai téren bajaink okforrását s mielőtt megnéznénk a szomszéd háza táját tekintünk szét odahaza, saját házuk környékén.

Panaszkodunk ugyanis igen sokszor az elviseheletlen terhek miatt; minden napos szánkban a panasz a lassu törvénykezési menet ellen; az ügyvédek eljárásai ellen, a hitelezők óriási zsarolása ellen, stb. stb.

Ne lehet tagadni, hogy a nép vállaira rakott terhek, felül mulyák erejét; nem lehet tagadni azt sem, hogy évek kellene hozzá, hogy egy világos és jogos követelésinkhöz perutján hozzá jutassunk; azt sem merjük állítani, hogy sok részben az ügyvédi kar ellen emelt panaszok is ne bírnának alappal (tisztelést a kivételnek); ugyisint az úszások, a hiszékeny szegény nép eme pióczáinak sem akarunk védelmekre kelni, de mindezen bajok kútjéig első sorban, önnön magunkban kell keresnünk.

Tekintsünk szét akár az egész hazában, akár megyénkben és városunkban, és látni fogjuk, hogy daczára minden szükségnek és szegénységnek, oly nagy fényűzés viszlünk, a mely a legvagyonosabb népnél is túl a rendén volna.

Ezen főhibánk többeket von maga után; mert még hagyján, ha fényűzésünkkel saját nemzeti iparunk és művészetünknek használnánk, de az én kedves öcsémuram és hugom asszonyának semmi sem szép, semmi sem jó, a mi itthon készült; London, Bécs, Páris stb. képes csupán inyére való fényűzési czikkeket előállítani.

Az uram öcsémet már bölesőjőktől kezdve szolgabíróknak, esküdtnek, követnek, alispánnak, prókátornak stb. nevelik; s mint a francia katona a marsal bot borjújába, úgy hordja mindenik a miniszteri tanácsosság és miniszterség elérhetésének eszméjét agyába gyermekségétől kezdve.

Ha 4—5 osztályt oskoláztott Debreczenbe, vagy Patakban, már ekkor egy országért sem menne mesterséget tanulni, sőt már ekkor tökéletesen hivatva érzi magát bármely közhivatal viselésére; elme-

gyen imroknak s utódjára is lesz belőle egye egy — semmi!

Ez az egyik legfőbb oka, hogy oly kevés nálunk a kellően szakképzett iparos.

Lányaink pedig szintén már alapjában akként neveltetek, hogy minden egyebek, csak nem azok, a mire hivatva vannak, t. i. jó házi nők; különös hibák, hogy nekik nem méltó férj, ha csak nem ügyvéd vagy hivatalnok. — Ennek főokát leány nevelő intézetünk főnök rendszerének köszönhetjük, mert bátran elmondhatjuk, hogy alig van hazánkban leánynevelő intézet, hol leányaink jó gazdasszonyokká is képeztetnénk, a többi szükséges képezés mellett.*

Mindezeknek aztán természetzeri kifolyása az elszegényedés, a temérdek perlekedés, mi miatt lassan haladhat a törvénykezés, gyakori az ügyvédi karral való érintkezés és kikerülhetetlen az uzsorások kezébe való jutásunk.

Legyünk takarokosak, ne szegyeljük a munkát, neveljük gyermekeinket ezen szemlelben úgy, bár ha el nem odázhathatunk is magunktól minden rosszat, melyeket önhibánkban kívül kell viselnünk, de legalább annak egy nagy részét eloszlat-hatjuk, különösen pedig hazai iparunk felemelésére szükséges, hogy addig, míg itthon megszerezhetjük szükségleteinket, ne forduljunk annak beszerzésé végett a külföldre, így legalább meg fog keves-büdni a mindennapi panasz, ha egészen el nem marad is.

Rözsai.

Magyar nyelv oláh iskolákban.

Ezer éve, hogy e nemzet, itt magának hazát szerzett! Így ir a lángelka költő. — Azonban egy nemzet lételet s felmaradását biztosító felkellék a legelső sorban az anyanyelv általános használatát és elterjedését.

Ha végig tekintünk ez édes anya, hazánk földén, bizonyára babiloniai zavarágat jelező mozzanatok bukkanunk. Amny különféle nemzetiség, amny nyelv, amny vállalkozás, hogy ha mindegyik sajátját kíváná érvényre jut-tatni — kosmopolitikus szempontból helyesen — akkor egy önmagától irtózó chaoszá válnék korunk.

A nemzet, mely létjogát e haza földén vérére szerezte meg, megkívánhatja egyúttal előtestvéreitől, hogy legszentebb kincsét: „nyel-vét” ismerjék el a haza határain belül közle-kedési, törvényhozási és nevelési eszközl. — Hogy arra a magyar nyelv csakugyan képes, mutatja az ifju irodalom, mely a kedvezőtlen viszonyok daczára a magát miveltnak nevező külföld előtt is kivívta méltó helyét.

Ezer éve! . . . és mégis e század az — hosszú századok után — mely kedvezőbb a többinél! Fájdalom, hogy századok után . . . de hála az égnek még nem késő! Nem, mert nemcsak a nemzet élén állók, de még a társadalmi együttélő által összeszokott idegen ajku testvéreink is, meghajolva a kor jogos kívánalmára előtt, midet elővetnek a nemzeti nyelv terjedésé s szélesebb körben meghonosítása érdekében. — Örömmel üdvözöljük e téren Pásztyei Kovács János munkáit.

*) E vad igazságos, de nagyon szigorú a kivételnek nem tekintésében. Igaz, hogy sok nevelőintézetben leánykáink csak divatot tanulnak — tehát mételet; de sokban gazdasszony-kodást is. Tehát itt is — tisztelet a kivételnek. Szerk.

Meghallani az ügyért, ha győzelemét Már nem segíthet többé elő.

Magyar kéztől jelölve hult el ő, Mint szent ügyünkért egyik áldozat! Áldás reá . . . s az áruló fölét Beruljon átok, önvád, kárhoztat!

Itt áll az emlék. Halás nemzedék Emelte föl, hirdette nagy nevét A hőnek, a ki bátran véréz el A szent ügyért — melyért s a melynek élt.

IV.

Meghatva állók itt e szent helyen, Hol vértanunknak emlékszebra áll. . . Elvezért a népjóért és örök — Életre vitte őt a hős halál.

Ki szent ügyért áldozza életét, Nem zárja azt örökre szemfödél. Az ily halálból van föltámadás! Az halt örökre meg, ki halni fél.

Lengyel hazának hős szülőtte volt Az ifju bajnok, kit e sirkebel Altat, pihenetet. Értünk halt dicson, Néptünk nevét szivébe írta fel.

püspök urat, ki legutóbbi körend-eletében a magyarnyelvet egyházmegyéjének minden iskolájában kötelező tan-tárggyá emeli.

Bárha ezen püspöki eljárásból példát ven-nének hazánk azon nagy férfai, kik tekinté-lyök, befolyásuk s mondhatni közvetlen ren-delkezői jogok folytán a tót nyelvet másod-rendűvé tennék lassacskán iskoláikban; külö-nösen az északi megyéknek Pétervár, és Erdélynek Oláhország felé kacsingató s még ma is bujtogató községekben.

Tanári Elemér.

— A vallás és közoktatásügyi m. k. mi-niszternek a közoktatás 1873. évi állapotáról szóló jelentése. A jelentésből a következő ér-dekes adatokat jelöljük ki: a népiszkolák száma volt 1873-ban: 15,445, a tanköteles gyerme-keket 2,121,420; ezek közül 1,443,266 járt is-kolába, vagyis 68.07 százalék, köztük volt 757,305 r. kath., 256,215 görög (116,704 gör.kath., 139,421 gör. kel.), 171,370 protestáns, (219,575 helv., 146,148 evang. és 5,547 unit.) 58,376 izrael; továbbá 704,852 magyar, 265,133 német, 171,318 román, 203,007 tót, 33,054 szerb, 26,286 horvát, 39,592 rutén, Tanítói miködött 19,598 (78.67 százaléka okleveles). Iskola volt 15,445, 19,652 tanteremmel, 6,033 faiskolával és 3,355 tornahelyvel. Segélyezésre (iskolák és tanítók) kiosztottak 656,501 ft 70 kr, az iskolák évi jövedelme 7,869,893 ft, egy tanító átlagos netésze 289 ft 5 kr. Tanító-képezésünk sz. ma 57, — 2471 növendékkel és 510 tanárral, — a köznevelőokról szóló adat-ok rendtel' ebbül vannak összeállítva, pl. un-csencenk benne a nyilvánossági joggal bíró ma-gántanodák, az össze zés is hiányos. Altalában a második és harmadik rész összeállításá fe-lületes, gondatlan, csak az első rész van min-den kivánalomnak megfelelőleg szerkesztve.

CSARNOK.

Írás, gyorsírás, nyomdászat.*

— Ismeretterjesztő czikk. —

Írta: Mihályfi József tanár.

Amzeri nem művelődésének történeté-ben korszakot alkotó mozzanat az írás feltalálá-sa, mert ez által az ember a barbár állapo-tól a polgárisodásba lépett át. Ugyancsak a művelődés szempontjából nem kevésbé fon-tos a gondolatközlés egy fejlettebb foka a nyomdászat is, mert ez, mint Luther találólag megjegyezte, „az emberi nem második megváltása.” Szorosan ezzel áll kapcsolat-ban a gyorsírás is, mint a közönséges be-tűrésűlök tökéletesebb alakja. Az emberi művelődés ezen hathatós tényezőinek, az írás, gyorsírás és nyomdászatnak történetét kívá-nom itt rövid vázlatban nyujtani.

I.

Midőn a múlt század folyamán az ausz-tráliai szigetcsoportok lettek fölfedezve, a Tonga szigetek fejedelme el nem tiltkoltó csodálkozását fejezte ki az írás felett; sehog-y sem tudott a fejebe férni, hogyan lehessen egy lelvélből valamit kirgteni. Kezébe vett egy lelvét, forgatta, hágtatózott, de az nem akart beszélni. Előszóltott aztán egy angol s pa-rancsola, hogy írja fel őt. Az angol felírva a fejedelem nevét, felolvasta azt előtte hang-san. Erre a fejedelem elhívott egy más an-golt, ányújtá neki a papírt s kérdezte, mon-dja meg, mi van azon feljegyezve? Midőn ez el-olvasta a nevet, a fejedelem hirtelen kikapja kezéből a papírt, a legagyobb csodálkozással

*) E czikket a volt „B. K.” szerkesztőségének egyik tagja, a szarvasi fiókola igazgatótanára, Taty István ur után vette, mely ott közleltette is. Ezzel érdekes dolgokat tartalmaz, hogy még a sokat olvasott ember is egyetmást tanulhat belőle, miért is tisztelt olvasóink szíves figyelmét hívjuk fel reá.

Szerk.

Lengyel! s Magyar! Két testvér nemzet ez! Együtt örültünk, együtt szenvedünk, Együtt emelt a hír, s a vesztésg Együtt talált, ha zugva tört felénk.

Van vértanuk, és köztök annyi nagy! Kit együtt tisztelt lengyel és magyar. Együtt zárandólok a sirhoz el, Mely annyi hőst, dicsozt értok takar.

Voltak s leendenek is még vértanuk, Kik szent ügyért áldoztak életet. Ily vértanuk e hős, kit sirba szent Szabadság hó szereime fektetett,

Meghalt e hős, de mert az életet Feláldozá: volt benne szent erő, Mely föltörndi sárai zárait És glóriával hozza őt elő.

A lélek az, mi bennünk isteni! Kihozza lelke a sirjéből őt. Csak testet öneik a hatalmasok S törpek a lelki szent erő e ott,

Paskievics csak testet ilhetett, Nem ölhette meg hősi szellemét. Laverni azt, mi bennünk isteni — A zsarnokok hatalma törpéség.

Alig hogy sirba szállt: virágokat Szőré angyalcsereg jelent meg ott. . .

nézi, megvizsgálván minden vonását s erre így kiált fel: „Ez ugyan nem hasonlít hozám! Hol vannak szemeim? hol van a fejem? hol vannak lábaim? Hogy tudjátok ti azt, hogy itt én vagyok?”

Önkénytelenül mosolyognak kell a feje-delemnek ezen naiv felgöszög. Ez onnan van, mert mi tud európai műveltség magaslától nehezen tudjuk magunkat beképzelni a Tonga szigetek lakóinak általunk észjárásába, pedig ezek mint az utazók megjegyzék, a körül-talált lakó más népeket sok tekintetben föl-múlták. — Értelmesebb, okosabbak voltak. Mily távol voltak ezek a lehetőségtől, hogy az írást feltalálják!

Az írás létrejötte nem egy nap műve. Sok időnek kellett az emberiség életében le-folyni, míg az elhangzó beszédek letokni, az eszmét látható jegyekben érzékíteni sikerült. A régi népek az írás rendszerének fejlődését nem ismervén, többnyire mondába burkol-tak adták elő annak eredetét. A zsidók szerint egy angyal jött az égől s egy csillagászati könyvet hozott magával, abból aztán megtanít-otta Sethet olvasni és írni. A babiloniak hit-ték, hogy egy Öannes nevű, emberi fövel, lá-bakkal ellátott hal kelt ki az ethraiae ten-gerből s az emberekkel a többi közt beúrársá tanította. Az aegyptioimákhoz Assurból jött egy sz nt, Thot nevű, ki istentiszteletüket ren-dezte s az írársra megtanította őket. Az arabok szerint magva Adám bevolt avatva az írás mesterségébe. Mi mind e mondnáknak nem adhatunk hitelt, hanem törekszünk az írás fej-lődésében bizonyos fokozatok felismerni, melyek az írás történetét nyujtik.

Az első íráskísérlet alig lehetett egyéb, mint a számfoglalomnak kifejezésére szolgáló vonas vagy rovás, gyakran csak egy pont. Az indián, a hány ellenséget győzt le, annyit vonást vés be a fa kérgebe, ez az ő számvitele. A mi egyik népdalunk midőn mondja: „Kőja fel a rézfokosom nyelére”, valamint nyelvünk ezen népies kifejezése: „sok van a rovas-on”, — „valakit megrovni” szinte ilyen kezdetleges írásról tesznek tanúságot.

A rovásról hasonló kezdetleges írásjegyre a csomó. A csomóval gyakran önkünk még mai nap is. Soknak szokása az, hogy figyelmeztető csomót köt a kendőre. Egyszerű jegy ez, de gyakran fontos érteleme van. Vannak népek, melyeknél a csomóból egész írásrendszert fejlődött ki. A csomóknak akadtak olyan írásra, melynél a csomó kötésnek különféle módja, a csomóknak egymástól való fűzése, az adta a sajátságos jegyeket, melyekkel gondolataikat kifejezték. Ezen írásnak olvasás-módját nagy titokban tartották, s az apa csak hány ágán fedezé fel fia előtt. Az európai felfedező Mexikóban és Peruban egész irodalmat találtak csomó-írásban (quipu).

Szinte az írás kezdetleges nyomait viseli magán a virágnyelv is, melyet az élemez, képzélemzés kelet teremtett.

A tulajdonképeni betűírásnak eredete a képrás vagy a képirás — ideographia — viheto vissza. Az egyes tárgyak képzeteinek felbontására a kevésbé kifejlett lélek előtt, semmi sem oly természetes, mint azon tárgyaknak fővonásokban rajzolt képét. Ehez szok-tak folyamodni a gyermekek, ezt használják a népek. Az eredeti tiszta képrásról szép mintákat nyujtanak az amerikai indiánok. A fák kérge, a lehamított fak sáma törzse, lapos oldalú sziklák szolgálnak alkalmas helyül, a bova az indián képrásban lerajzolt példái azt, hogy hány harezos táborozott azon a hely-en, hány ellenséget ölték már le, merre fog-nak ezután utazni, hány napja vannak már tá-vol hazajártoktől. A rajzosák könnyven törté-nel, egy köröcske jelenti az ember fejét, lefelé és oldalvást húzott két-két vonas a lábakat és kezeket, emberi test jegy nekül a megozt ellen-séget. Csakhogy az indián sem nélkülözhet el-vont fogalmakat, melyeknek kifejezésére jel-képez kell folyamodnia, így jelenti a nap a világságot, fül a hallást, szem a látást stb. Az indián képrás legszebb példányait a sir-

Hirdetve: nincs a hős e sirba már, Népek szivében él, feltámadott.

Jó honleányok: Várad hölgyei, Ti voltokot e szép anyagsereg. Volt bennetek oly lelki szent erő, Mely zsarnokok dühétől sem renege.

Az elnyomókra rásütöttek a Rut gyávagságra szolgálólegyet. . . Mert gyáva az, ki — bár hatalma nagy — Mint üldözö, nők ellenébe lép.

Az üldözés nem tilthattá el e Hős siralmaról a virágokat. . . S legszebb virága az emlékezet, — Mely nemzetem szivében él, fakad.

Ki nemzetünkkel együtt el vitéz Szabadság bajnokát föltáldozd. . . S bemocskolád a nemzet hírnevét, Átkunk, letiprott népek átka rád!!!

Meginganak. S volt ki nem inga meg! Ki esküjéhez most is hú maradt: Rulikovszky Kázmér elhagyta a Szabadság ellen működő hadat.

Átjött mikor sirunk megvása volt A szent szabadság lelke hozta át . . . Hogy hős karral védje a jogot, S a hősléleg jogért küzdő hazát.

Az árulás jól szötte szálait! Csatákban edzett barozos hős nép Lett martaléka. . . s az orosz vezér Előtt letette győző fegyverét.

Eladva voltak a félistenek. Kik Osztríáért győzőn megingattak — Kiket nem látott megszalszta még A hősiséget bámuló világ.

Eladva voltak . . . s a ki megvevé: Paskievics bátran írhatta haza A búszke czárnak: Felség! győzelem! Lábadnál fekszik a magyar haza!

Jött a boszu és annyi hős között, Kik vértanuk sorába fénylenek: Rulikovszky Kázmér is ott ragyog, Ott foglal őt megillető helyet.

Jól tudta azt e hős, hogy halni jön; És jött. Volt benne lelki szent erő

Kövek nyújtják, melyekre az elhunytak származását, víztisztségét, érdemeit stb. szokták feljegyezni.

A mexikói aztekeknek is használatban volt a képirás. Mídon a spanyolok Montezuma idejében Mexikóban kikötöttek, azt tapasztalták, hogy több ezer aztek szarvasbőrre, selyemkendőre s az agave növénynek finom szálcsalóval készített egy nemére a papírnak, a különböző felületeket rajzolták. Ezek képrással foglalkoztak. Történelmi műveket, valóságos és csilgázatos tartalmú könyveket, történelmi nyomatokat, elbeszélést és oktató köteteket nyomatok sokasítottak ki. Ez irásnak nagy szerepet játszottak a memóriának a békák. Egy egyszerű ábra nagyon gyakran egészen versot jelentett, például: varizsodona játszó egy embert alak azt jelentette: „halld énnekem hangját” vagy: egy ember szárnyakkal kezek helyett: „vona szárnyam elrepülök”. Már csak e memóriának ábrák is elegendő mutatók, hogy a pictographia az irásnak meg felelté fejlődött állapot; itt még egyáltalában a legnagyobb határozatlanság uralkodik, azt sem tudjuk, a kép jelen, elhunyt vagy óhajtott tárgyat ábrázol-e?

Az irást felelősen egy lépéssel tovább vitték a kínaiak. Ők előtte a tárgy megjelenésére a képet használták, később azonban a kép egészen elmosódott s tisztán irásjegy lett belőle. Csak hogy ezzel az irás és olvasás mesterségét nemmiel sem könnyítették, mert nálunk minden fogalomnak külön-külön jegye van, s így a hinya a fogalom, a nyúl a betű. A ki tehát az ó abeczejeket meg akarja tanulni, 25000 betűt kell megismernie, a mi feleleté fáradszó mechanikus munka. S ha ennek ellenében tekintetbe vesszük azt, hogy a kínai nyelvnek 450 onállo szava van, s ezeknek összetételből kell megalkotnia az egész nyelvet, valóban meglepő ellentétre akadunk. Ilyen szöszegvény mellett nem csoda, ha egy egy szó gyakran ötven értelményben bír, s ezek igen gyors eljutnak egymástól. Így például ezen szónak „csu” jelentése madársevegs, felelni, zivódní, sziget, körüljárni, ló, számar, bor stb. A szószegvények következménye a nagyon gyakori összetétel is, melyek sajátságosan vannak alakítva. Így például: rap és hold összetétele jelenti a fényt, száj és madár a madár éneket, víz és szem könyv, ajtó és fül hallást, víz és kánál evőző stb. Ha pedig a kínai valamely idegen szót akar felírni, akkor azon szót szét kell tagolnia s tagonként felírnia; de mivel némely szótagokra nincs jegye, az eredeti szót önkényesen átírja, így lesz En. Európából Európa, Amerikából Jamelika. A kínaiak irásuk feltalálóját Tu-hi királyukat tartják, ki K. e. 2941-dik év körül élt. A mint — úgy mond — ő egyszer az iszapban jött madarakra nyomát vizsgálgató valona, azon pondolatra jött, hogy lyégye fejeket l-hetne irásul használni, innen nevezik a kínaiak irásukat madárnyomírásnak (niao tri ven). Ez irás aztán kizsírította használatból a csomóirást.

Az európai tudósok érdeklődését azonban egy irás sem köthette fel annyira, mint az aegyiptomi hieroglifphek. s ahalha nyugot valamely irásnak megfellese több nehézség, mint ez. Századokon át megfelleltenek maradtak azok, míg az 1799. évben Saís romjai közt talált, úgynevezett rosettei fóliart hírnas rovátka, a görög szöveg világot nem vetett a hieroglifphek tükürre. A hieroglifphek eredetileg szinte képirás volt, azonban ezen mexikói és a kínai képiráson túl emelkedve, első kezdete lett a betűírásnak. Eredetileg az aegyiptomlaknál is a tárgyképfeljezésre annak képe szolgált, így például alul nyílással ellátott négyzög jelentette a házat, kezét és fél emelő alak az újjelmelet, újat szög emberi rajt a gyermekek stb. Az irás fejlődésében nevezetes lépés történt akkor, midőn a képet nem az egész tárgynak, hanem csak a tárgyat neve első hangjainak megjelenésére kezdték használni. Így lett a pat (— láb) alakjából a p betű, emane (— kar) a nose (= nyúl) u set (= nyúl) s, tor (= kéz) stb. E módon sikerült az aegyiptomlaknak irásjegyeket 150 szótagjeggyé és 200 betűjeggyé leolvastani. Ez zót eredmény volt szemben a kínaiak tömörked jegyí irásával, de még is csak részben lőn általán a betűírás feltalálva.

A legtekéletesebb a teljesen kifeltett betűírás feltalálásának dicsősége a phoeniciaiaknak illeti. Ők nem állapottak meg a felutón, hanem az emberi beszéd alaphangjait felelmezve, minden önállóhang fejtezésére egy jegyet vetten használták, s erre elegendő volt 22 jegy, a phoeniciai a-cézé. Ezek az emberiség roppant lépést tett előre, rendkívül meg lett könnyítve az irás és olvasás, elterjedhetett az emberiség minden rétegeiben s az emberi művelődés egyik leghatározottabb eszközé válhatott. Egy phoeniciai monda szerint, a betűírás Thaut találta volna fel, ki azonban nem egyéb a thaut = bölcesség személyisésténel, s abban igaznak volt, az a bölcös egyik találta azt fel. Megjegyzendő, hogy az irás is tisztán a képirás alapján fejtett ki, s érdekes lesz tudnunk, hogy az a betű eredeti alakjában bikafejet, a b házat, a g tevét, a d ajtot ábrázol.

A phoeniciaiak jobbról bal felé írtak s rövidítésekkel étek, ugyanezek így írtak és írunk ma is a zsidók, kik az irást tőlük eltanulták. Phoeniciaiok átszármazott az irás a görögökhöz, a hova azt a monda szerint. Kadmos vitte át. A görögök a betűket átalakították és szaporították, valamint a jobbról — bal felé — a mi fogalmunk szerint — a visszárs írás helyett használatba hozták az ekeírás módját, mely szerint egyik sor jobbról-balra,

a másik balról-jobbra íratott, mint a hogy az eke szokott szántásokban jární, majd később határozottan balról-jobbra írtak. A görögöktől — ebből tán az erusokkhoz — onnan a rómaiakhoz vándorolt e nevezetes találmány s a római világalomra, de különösen a kereszténység terjesztésével közös tulajdonává lett a művelő népeknek. A különbség, mely a görög és latin, majd a latin és görb írás közt van, csak alaki, lényegileg mind ugyanazon egy anyának, születtek ok. A nyomdászat feltalálása szinté befolyt az egyes betűk némi módosulására, de hogy az nem lényeges, az avarótt szemkönyvön felismerheti. Végül meg kell még jegyezni, hogy eredetileg a nagy és kis betűk közt nem volt különbség.

A világtörténelemben e közönséges irás mellett már jó koru nyomaira akadunk a titkos irásnak. Ez emberben meg volt és meg van azon törökös, s gyakran a körülmenyek által is arra van utalva, hogy rejtejt, nem mindenki által érthető módon és uton tegyen közöleményeket. Ezen irásnak két fő módját kell megkülönböztetnünk; egyik az, midőn az írat tükros uton menesztik readetése helyére, a másik, midőn maga az írás mesterkélt, tükros jegyekből áll. Az elsőre egy pár edelnek példát jegeztet fel Herodot. Harpagus más hadvezér tükros közöleményt skarván Cyrus királyhoz mentesztet, fogott egy mezei nyulat, felhasította börtét s a tükros iratot a bőr alá rejtette, mire a seb begyógyult, a nyulat elküldte ajándékként Cyrusnak. Más helyütt azt találjuk közölve, hogy leborotválták a rabszolgáinak fejét s a csupasz bőrté írták fel a tükros tudósítást. Erre megvárták, míg a haj smét megnőtt s akkor a levélvívő elindult rendeltetési helyére, hol a rabszólga fejét ismét gondosan megszabadították a hajtól és hason módon válaszolták. Hogy a tükros írás ezen nem késedelmes, a dolog természetéből foly. Sajátságos tükros írás a spartaik sk ytalaja, melyről Plutarch tesz említést. Keskeny pergament szeletet göngyöltettek egy botocska körül úgy, hogy annak szélei éppen összeértek. Erre írták fel a tükros közöleményt. Ha már a pergament lefejtették, az irás olvashatatlanná lett. A kihez az irás intézve volt, bír éppen egy olyan botocskával, mint a minőn az érteztést írták, arra felgöngyöltette a szeletet és leolvasta az irást. Ujabb időkben nem az elmenésztésre, mint inkább az írásjegyek titkosságára fektetik a súlyt s tekintetben a legjobb szolgálatot a számgjegyek (chiffer) nyújtják. Ha azonban a betű kifejezésére egy szám és következésen ugyanazon szám használatnak, az olyan irásnak megfeleltetnünk legyen, szükséges egy-egy betű jelzésére több számgjegyet és számsoportot felállítani, s azokat vegyesen használni. Még ilyen elővigyázat mellett is megtörténik, hogy több összehasonlított okmányból a tükros írás megfelleltek. Így sikerült Viete matematikusnak IV. Henrik francia király korában, H. Filíp spanyol király titkos irásának kulesát megfellelteni s a francia király erre két évig kísérhetve észrevétlenül a ravasz Filópót diplomatiai altomnes utain. Midőn e körülmenyek Filópnek értesítésre esett, roppantul bosznokodott s Henriket varizslással vádolta be Rómában.

Az 1875. év halottjai.

Ausztria területén két trónvesztett fejedelmet ragadt el ez évben a halál. — Az egyik Frigyes Vilmos hesseni fejedelm, ki az 1806-diki haboru eseményei folytán vesztette el trónját. Prágában múlva ki január 6-án; a másik V. Ferenc modenai herceg, kit az 1809-ki olasz háború fosztott meg országotól. A bajor uralkodó család két sarját vesztett ez évben Károly bajor herceget, ki lőről való lezuhánás következtében múlt ki, s Adalbert Vilmos György herceget. Az előbbi királynevelő nagybátyja volt.

A távol keleten egy hatalmas uralkodó hunyt el: Tungcsi kínai császár és nyolczévtel uralkodó a Tsing-dynastiából. Csak 19 évét élt. E helyen kell említenünk Mustafa Fazly pasát is, az egyiptomi alkirályt ivértet s az ifjú török párt egyik főemberét, ki európai műveltséggel bír.

A katolikus clerus, s ennek sorában mindöket előtt a magyar, kitűnő tagokkal adozott ez évben a halálnak. — Elvesztette Raoulér János veszprémi püspököt, a királyi udvari cancellárius s egyikét legházasabb s legérdemesebb főpapjainak. Szept. 12-én múlt ki 70 éves korában.

A holtak között vannak Faganté József eperségi gör. kath. püspök, váci nagyprepost és kanonok s Nehiá János timini címz. püspök és kolocsi nagyprepost is, mint legelőkelőbb halottjai a kath. clerusnak ez évben. — Mindhárom nagy kort ért.

Székes Fehérvár városa élénken gyászolta Schwanfelder apátkanonok halálát.

Jelentékeny vesztés volt Esztergom városára nézve Rendek József apátkanonok halála. A kanonokok sorából elhunytak még: Polák József veszprémi Seregélyi Sándor ungvári kanonokok. Szélesek körökben ismertek az elhunyt Mihailovics István apátot és Szál Antal címz. prepostot is. Az alsóbb clerus elvesztette egyik legnépszerűbb tagját Volairich György csonopai plébános, ki a szabadságharc idejében mint honvédszázados küzdött hazájáért.

A benczésrend három agy, érdemes tagját vesztette el az idén. Az egyik Cinár

Mór, Szálka Kandil, de la Casse Benjamin. A kegyesrend is több érdeműs tagjának elhunytát fájjalja, többek közt Szepessy Imre egyetemi tanár, akad. lev. tagét.

Ezeken vesztéség volt az osztrák clerusra a bécsi bihornokere: Raucher Ottomár nov. 24-én történt halála. Silvestri bibonok halála Olaszországban kellett öszinte részvétet.

A közelet tág teréről az idén néhány országos kitűnőség mellett sok derék s szerepköt becsületes buzgalommal betöltő lazasnik ragadta el a halál. A Kemény-név kétszer is szerepel e szomorú listámban. Országos részvétel keltett parlamentünk két kiváló tagjának: Bartal György volt kereskedelmi miniszterium államtitkárnak elhunyt.

Országos képviselőink közül elhunytak még ez évben: Id. Just József, köztudatunk egyik érdemes veteránja, s a mult országgyűlés tartama alatt a Deakok élöke; Budá Sándor kövirádk; Szűcs Imre keskenytesti Tornádsy Mihály lippai képviselő.

A régió országgyűlések tagjai közül is sokan hunytak el: így Elek Gábor, régi szabás magyar alak; Madócásny Pál, egyike közéletünk érdemes veteránjainak. Söldös Imre, az 1861-iki képviselőház tagja; Rannocher Jakab, a közköztudat miniszterium osztályfőnöke. A Bonyi István, az 1848-diki képviselőház tagja; Hertelendy Kálmán, két országgyűlésen a szent-gerőti kerület képviselője stb.

A régió megyei élet férfainak sorát is megritította a halál. Elhunytak többek között: Bereczky György Közép-Szolnok egykori érdemes másodalispája; Matskási Pál Kolozsváry alispája. Földváry Ferenc, Küküllőmege volt főbírája. Borbély Samu, Hevesmege egykori közkedveségű főszolgabírája, végül Kazinczy András Zemplénmege alispája a 40-es években és Ambrus János, Biharmege alispája a hatvanas évek elején.

A közigazgatás teréről szólított el a halál többek között: Szinyei Merse Felix sárosmegyei főispánt, Vermes Illés, Veszprémmege drék alispáját, és Obrenzevits Arkádot, a nagy-kikindai kerület szerb nemzetiségű, de jó magyar érzelmű főkapitányát.

A politika és közélet terén a külföldnek is jelentős halottjai vannak. A francia republikánus Ledru Rollin, az 1848-iki köztársasági kormány egyik kimagasló tagjának elhunytát gyászolták. Jelentékeny vesztéség érte Franciaországot Remusat Károly gróf elhunytá által. A politika ismertebb halottjai még: Savigny Gusztáv, a német birodalmi gyűlés középpártjának élöke, Essadása, a porta volt nagyvezére, s Törökország egyik kiválóbb államférfja, dr. Figuly Ignác, az osztrák képviselőház tagja, gróf Ludolf József, az osztrák-magyar diplomatiai kar tagja stb.

Főuraink sorában nagy rést szakított a halál. Elvesztették Pallavicini Alfonz ögróft, Prónay Gábor, az ág. hitv. evang. egyház főfelügyelőjét, gróf Majláth Józsefet és gr. Teleki Sándort.

Elhunytak még főuraink közül: gr. Szapáry Ferenc, báró Wimmersperg Vincze szeki gróf Teleky Ede, gróf Bethlen László, gróf Königsegg Andor, gr. Pongrácz Ferenc, gróf Festetics Géza, gróf Hugonay Kálmán, gróf Erdődy László gróf Bethlen Ferenc, gr. Bethlen Domokos, gróf Zichy Vilmos, ki kivétel esett el az abesszinai csapatok elleni vitéz ütközeten.

A bírói kar is több jeles tagjával adozott a halálnak. — A legfőbb ítélőszék Papp Vazul bíróban elvesztette egyik tanácselnökét. Ugyanezen előkelő bíróságnak vesztésége Mihályi Gábor legfőbb ítélőszék bíró is.

A királyi tábla bírói közül elhunytak: Illucz Oláh János, Csik András, ki tagja volt az 1869-ki képviselőháznak, Fülep Lipót tanácselnök, az 1848. országgyűlésen Temesvár képviselője. A karcsányi napok alatt Pálffy Zsigmond.

Az orvosi kar sorából többek között elhunytak: Dr. Chorin Zsigmond, Schaller János, 1848—49-ben a rozsvói kórház igazgatója; dr. Kiss József fiatal orvos, ki Kelet-Indiában halt meg, holland szolgálatban; dr. Kacander Áron, dr. Kálódi, dr. Dobrányi, dr. Török Kálmán, dr. Mádi Pál.

A két utolsó szakában ragadta el a halál a magyar irodalom két büszkeségét: Toldy Ferencet és báró Kemény Zsigmondot.

Az év elején vesztették el Kriza Jánost is, az erdélyi műtársaság püspökét. A „vadrózik” bemutatója 61 éves korában hunyt el, midőn irodalmunk meg számolni vélt buzgó munkásságára.

Mátyás Gáborban elvesztették egyikét régi írónknak és szorgalmas tudósainkát. Szécsény, de szorgalmas és érdemes munkása volt szépirodalmunknak Szeberényi Lajos pozsonyi evang. lelkész.

Az irodalom vesztéséjét még: Szál Lajos népdal író, Fridrich István a műtörténelem művelte, Szélestey László ismert nevű költő, Török Károly, ki népmesék és népdalok gyűjtése által szerzett magának érdemeket, Soós Miklós ref. lelkész hangulatvesztés, csinos költemények szerzője, végül, Virághalmi Ferenc volt honvéd és m. kir. honvédszázados, ki elbeszéléseket és több sikerült költeményt („A milánó dom”) írt. —

Mint tanügyi író Nagy László Pestmege elhunyt tanfelügyelője, szerzett magának elismerést.

Inkább a tudomány vesztéségei: Vizekety Ferenc jogtudor, Varga János, végül Löw Lipót szegedi tudós forrabi.

A külföld vesztéségei a tudomány s az irodalom terén föltötte nagyok. Franciaország Quinet Edgárbán, „A forradalom” szerzőjében elvesztette egyik legkiválóbb újabbkori bölcselet és politikai íróját. Az elhunyt Achard Amadé melyben érkeles fölfogás regényiro. Az ismert francia hírlapírók közül Trinim Thimotée-t (Leo Lespés) ragadta el a halál.

Angolország nagy természettudósokat vesztett el. Londonban, 73 éves korában elhunyt Lovell Károly az újabb geologia megalapítója, Hírnevű természettudós keunt el Goldsworthy-Gurney és Keatstone Károlyban.

Angliában hunyt el egy lelkes magyar barát: is: Sydney-Dohell tehetség költő.

Németország Pessel Oszkárban egyik legjelesebb geografaust, Ewald Henriken pedig egyik legmérvebb orientálistáját vesztte el. A jogtudomány Németország határain túl is élénk vesztéséget szenvedett Mohl Robert elhunytá által. Föltötte népszerű teológiai író hunyt el Wislicenus Gusztávban.

Olaszország a meggyilkolt Sonzognó Rafaelben elvesztette legjelesebb publicistá egyikét: A svéd Carlan Gábor, a szerbek Gresics Mlenko költőjük elhunytá fájjalják. Oroszországban végül az ímént halt meg Pogodin Petrovics Mihály kiváló történettudós.

A művészet terén Izsó Miklós kitűnő szobrászunk halála által szenvedünk érzékeny csapást.

A magyar színművészet Réthy Mihály s Lendvay Mártont gyászolja, kinek kiváló tehetsége ép akkor kezdett közeledni a művésztökély forrponjára felé.

Szorgalmas, kedves énekes hunyt el Bodorfy Henriken. Niczky Kálmány, Szöllösy Rózsa asszonyban, hasznos nőtagját vesztette el a nemzeti színház. — Nem nagyszabású, de szorgalmas tehetség hunyt el Kugler Ferenc szobrászunkban.

A külföld vesztéségei: Carpeaux, Franciaország jelenkori leggenialisabb szobrásza, Corot János, kitűnő francia festő; Seleny József nagyhírsége osztrák festő, Janza Lipót jeles hegedűs, és Müller Ágost kitűnő gordonkaművész; Waldek János párisi festő.

Az elhunyt katonai vezetések között fölemlítjük gróf Haller Ferencet, Lobkovitz József herceget lovassági tábornokban a legelőkelőbb osztrák főuricsaladok egyike vesztette el fejt. Franciaország Frossard és gróf Lannes Olivier tábornokokban két ismeretes föltisztát vesztett el.

Hálnak, egyre hálnak régi honvédekink, szabadságharcunk hajnoki is.

Sréter Lajos és Mednyánszky Sándor honvédekredekében a képviselőház elveszté két tagját s a függelenségi párt két szilárd jellemű hívét.

Elhunytak azoknak gróf Vartensleben Agost, Okolicsányi József, Jonák József, Beáthy György és Horváth János honvédekredek, Kálnoky Sándor h. alezredes, Bem egyik vitéz tisztja, ki sok erdélyi ütközeten vett részt; Dobozy István h. alezredes és kormánybiztos; Sebestyén István, Udvarnokoy Béla, Darabánt Ignác, Navatlyi György honvédmárgyok; Mészáros György honvédszázados, Reviczky István h. huszár-százados, Tóth László és Baker Antal századosok; Rosty Zsigmond tüzérfőhadnagy.

Kiválóan a főváros vesztéségei: Áldásy Antal, egy időben Buda volt főbírája és helyettes polgármestere; Petrovics Szilárd budapesti szorgalmas tanácsnok; Bul József, fővárosi bizottság tag; Grabosky György, Brül Ignác és Weisz M. H. köztisztelő nagykereskedő stb.

Nem zárhatjuk meg e szomorú szemlést a nélkül, hogy meg ne emlíkezzünk néhány elhunyt, kiváló nőről.

Wencheim Teréz bárónéban h. Wencheim Béla, a király személye körüli miniszter elveszté édes anyját, egyik legszelemesebb és legmíveltebb főúri hölgyeknek. A 82 éves korában elhunyt Haynald Istvánban a kalocsai érsek gyászolta szerettét anyját; föltötte sok jót tett a bujdosó honvédekkel, s egyéb forradalmi szereplőkkel; báró Uchritz né, szil. Amadé Dominika grófné is. Perényi Zsigmondnál bárónéban elvesztették az 1848—49-ki harc egyik vértanúnak özvegyét.

A legnagyobb magyar özvegye: gróf Széchenyi Istváné: szil. Seilern Crescentia grófné is elhunyt az év folyamánban Kis-Cenken. A horvát miniszter, gróf Pojacsovich Péter elveszté nejét; Pejachsovich Franciska grófnét. Élénk részvétet keltett gróf Szapáry Imrénének baleset folytán történt kímula. Özvegy Brezzenheim Maria Karolina hercegnőben Sárospatak és Á-Ujhegy szegényei elvesztették gyengéd jól tevényüket.

A külföldön elhunyt nők közül csak lady Franklint, az angol észak-sarki expedíció nyomatlanul elveszett hírneves felfedező özvegyt említtük, továbbá Garibaldi tábornok nőjét: Franciscát és Dejazé Virginiát, a kitűnő francia színművésznőt.

Ime, az 1875-ik év vesztései. Sok rédek ember távozott el az élok köréből; de hogy mennyi vesztettünk azt tudhatjuk, de hogy leszeg pótolva a vesztés, az a jövő títka.

UDONSÁGOK.

(r) Tisztelettel felkeretnek egy a helybeli, mint vidéki t. olvasóink, kik meg előfizetnek ket be nem küldték, azt mielőbb kiegyenliteni sziveskedjenek, miután nagyon ohajtánánk, ha szellemi munkatársainkat is képesek volnának némi jutalomban részesíteni, mert hiszen megvagyunk irva, hogy: „a jó munkás méltó a maga béérére”, pedig hát kik érdemelnék inkább jutalmat, mint azok, kik az emberiség felvilágosulásán fáradoznak. Azon tőmegek pártolást pedig, mely eddigelő lapunk irant t. olvasóink által nyilvánított, legzsinatibb közönetünknek adunk kifejezést. Végre pedig bírák vagunk a hirdettető t. közönséget felkérni, miszerint sziveskedjenek lapunkat hirdetésekkel felkeresni, hol is legzsinatibb kiállítás mellett a lehető legjutányosabb arány tettehétik közé hirdetések.

— Talpraesett vicez. A magyar kormány folytonosan azon törekedik, hogy Magyarországot a kulturálom sorába emelje. Az új mértékrendszer behozatalával célját is érte, mert most már mindnyájan literátusok és grammátikusok vagyunk. Nem rossz

— Jó szolgálatot véltünk tenia leánynevelés ügy érdekében a t. közönségnek, midőn tudomásra hoztuk, hogy a „Leányok Lapja” cím alatt Dolnay Gy. szerkesztése mellett egy nagy fontosságú folyóirat jelenik meg. Ezen vállalat már egy negyede óta fen, s eddig megjelent tartalma és gyönyörű kiállítású füzeteivel bizonyította eltelevalóságát és házopótló voltát. Az eddig megjelent füzetek első rangú írónk s irónik tollából a legkínálóbb közleményeket tartalmazták, képi művészes s az elegáns kiállítás dícséretére válik a Pesti könyvnyomda-részvén-társulatnak. E lap a szerdülő névnyendékek számára van szerkesztve, tehát a felsőbb osztályú elemi s polgári és felső nép, nőnevelői, nőképző névnyendékeknek és a tanodákól kikerült hajtandóknak. Hozzágyönyörű kö tényeket, érteleme fejlesztő előbeszélések, hon-élmény arcképcsarnokát, könyv ismertető cikkeket, és különösen háztartás és gazdaságnoklás körébe vágó utmutató közleményeket nagy mennyiségben. Fő célja a vállalatnak elsősorban házonszerető, vallásos érzésű műveltnővé, de e mellett jó gazdaságnoklás is nevelni és hasznosítani leányait. E hármast körül özpontusul szerkesztés, mely minden tekintetben kifogástalan és a nagy célnak teljesen megfelelő. A „Leányok Lapja” három ívre terjed, — borítékba van fűzve s a legegésőbb kiállítással és 3—4 képpel havonként kétszer jelenik meg. Előfizetési ára: negyede 1 ft 50 kr., félve 3 ft. Kiadóhivatal Budapest, kerépesi ut., Bazárpület, a „Hasznos Múltató” és „Leányok Lapja” együtt megrendelve: negyede 2 ft 60 kr., félve 5 ft 20 kr. Ajánljuk e jeles folyóiratot a gyermeknek nevelését szivökön viselő szülők figyelmébe. Nagyon fontos dolog az, hogy olvas-e valamit az ifjúság, s mi képezi szellemi táplálékát. Az ifjúkori benyomások az egész életre kihatnak, így kezdzünk tehát e benyomásokat jeles és természetesen szerkesztett ifjúsági olvasmányok által nemessé, az elme szív és jellem képzése által ádásossá tenni.

— A Bakkorszak idejében nagyon megváltották, ki érdemes arra, hogy fegyverengélyvel bírjon, még sem hallottunk annyi rémhíreket a vadallatok garázdálkodásairól, mint most, mióta a fegyver adó életbe lépett. Alig egy pár napja újságoljuk, hogy két farkas megette a harmadikat, most ismét szemtanuk állítják, hogy a nyiregházi erdőben még egy élt javában levő embernek a kaponyját találták meg, a mint a jelek mutatták is, hogy a farkasok martalékává lett. (Fegyver adó, mikor szünik meg a te országod).

— Nyiregháza városa valóóságos eldarád, van ott minden, a mit csak a civilizáltó kívánhat; így pl. van hírlapíró, naptárkészítő, regényíró, evkönyv szerkesztő, ügyvéd, hivatalnok, becseletes munkás nép, hallopó, esavargó és adóvegrehajtó. Azonban boldogságunk előmozdítója egyvel ismét szaporodott, most már van „IZE”-nk is. Volna pedig ez az „IZE” egy humorisztikus lap, de amelyben minden van, csak eddigelé a humor hiányzik. Különbön ára egy évre csak 8 ft, nem sok ez a kinek sok pénze van újságra.

— Az izraelita anyakönyvek vezetése körül előforduló rendellenességek megbírságolása tárgyában kibocsátott korrendelethez pótlólag még eirendeli a vallás- és közoktatási ügyi miniszter, — hogy a közigazgatási uton kiszabandó és behajandó bírság pénzek az illető hitközségnek külön iskolai alap gyantán, hatóságai felügyelet alatt lesznek kezandők és vagy nagyobb beruházásokra — számadás mellett — fordítandók, vagy csak kamatát hasznosítandók.

— A p...i jogyűzőhöz ment nem régen Z... né asszony, folyomódást iratni egyetlen fának házassági engedély végett. Nevezett hivatalnok e folyomódványt 30. olv. Harminez o. é. ftrot léti. Bélyegre 12 ftrot. — Z... né

asszony és tőmeg pénz hallatára minden hájszá az ének állott. — Ment a paphoz, megkérdéni, hogy mittevő legyen. A pap a s. szolgabíróhoz utasítá, ki 5 ftért sajátkeulleg írta meg a folyomódást. Így aztán Z... né menyasszonyt vezetett a házba. Nem jó lenne eme uri ember jövedelmi adóját felvenni?

— De fölemeltek a k...i bérköcsirt. Ez télnek idején a p...i állomásról egy ügyvédt 10 ftrot alul nem akart az állomástól előlányira fekvő faluban lakó rokonához vinni. Mit volt mit tenni, a szegény utas nem maradhatott az állomáson, hanem midőn a kitűzött helyre értek, meg egyszer felszóllította a fuvarost, ha 5 ftt nem lenne-e eléz? Nem bizony, a 10 ftrot irtalom nélkül ki kellett fizetni. A fuvaros távozta után az ügyvéd rokona K.-H.-re hajtattat az adóhivatalhoz, hol ama szivtelen ipse jövedelmi adóját úgy fel emeltette, hogy mai napig arra sir.

— Nem hiába jöngáltak, hogy sok ember megrőtöl a szemét, ha majd az új literáló kell inni. A lezei vásáron néhány atyafi védi a dacszvetésnek lépett, hogy csak a ré-i itezséből isznak, sőt ha a zsidó nem azzal ad, elverik. — A mit elhatároztak, meg is tették. — Már most elég idejök van a hívóson a felett gondolkozni, hogy a mit az urak akarnak, meg kell lenni.

— Az n-n-i kereskedőket a nép gramm. centiliter, méter, hectar stb. mellékevekkel díszít fel az új mértékek mellett szerzett érdemeikért.

— A tiszavidéki vasut igazgatósága tudatja, hogy a nagy hősége által támszott akadályok a vasut összes vonalán el vannak hárítva s így a közlekedés minden irányban akadálytalanul történik. A m. keleti, valamint alföldi vonalon sincesen már semmi akadály.

— Az „Uj idők” ez évi 2-ik száma ismét a következő változatos tartalmat hozza: „A madonna képek” Váry Gellértől; „A hópapas szoba” (ered. költemény) Kiss Józseftől; „Julie meghalok!” (ered. elbeszélés) Balázs Sándortól; „Vén koldusné temetése” (Lenau költemény) Benedek Aladár fordításában; „A párbaj” (König Ewald Agoston beszélye) Kazaly J. fordításában; „A nyomorék” (Anderson meséje); „Ujévkor” (Tárcazer) Pósa Lajostól; „Meran” (helyirási rajz) Kaspery Zoltántól; „Irodalmi, társadalmi és művészeti hírek.” A boriékok: felhívás, vidéki élet, Hymen, szám rejtvény, betű-talány (hármast jutalommal a megfejtők számára), szikrák, a szerk. nyilt válaszá, vegyesek.

Előfizetési ára e csinos és tartalmas lapnak évnegyede 2 ft. 50 kr., félve 5 ft., egész 10 ft. Kisebb rangú tisztviselőknek tanítóknek és olvasó-egyleteknek 20% olcsóbb. Teljes száma példányokból e hónap végéig gondoskodva van. Kiadó és szerkesztői hivatala: Budapeston, ósz-utca 14. földszint 1 s 5 ajtó.

Fővárosi hírek.

— A fővárosi tanács által Kads alpolgármester elnöklete alatt a nédán bevezetendő hérviz elletni óvintézkedések megtételére kiküldött bizottság megkezdte működését. — Egyez: mind a közlek. miniszterium a fővárosi tér- és hadparancsnok ág. a reádróság és a dunaszabályozási vállalat is megkerestettek a nevezett célból közreütközésre.

— A központi iparúrsuati hitlitézet az idén nem ad osztalékok, mert a Hirschler Adolf féle cégnél nagyobb vesztésé: érie.

— Báró Sina Simon az árvalányház építési költségeinek fedezésére 500 ftrot adott.

— A magyar korona országainak 1876. évi újonczutaléka 40933 fobon, póttartaléki jutaléka pedig 4093 fobon és így összes hadjutaléka 45026 fobon ajánlatban meg. ezen mennyiségből esk Magyarországára 35,979 újoncz és 3,598 póttartalék. A fentebbi jutalékok fözésére a főváros ad 500 újonczot.

Vidéki hírek.

— Zöld Miklós temetése, a közönség imposans részvényvállalása mellett ment végbe Aradon, vasárnap délután. Nagyszámu és válogatott közönség jelent meg a végzettségén. A városi törvényhatóság is képviselve volt. A díszes koporsón két gyönyörű babékoszoru volt elhelyezve: az egyik a debreczeni, a másik az arad-nagyváradú szintársulat kegyelet-adományja. Ezenkívül az elhunytnak a honvédelmi harcban részvéte jeleül: kard és honvédőveg. A színházi zenekar éneke után Mándoky Béla mondott csinos alkalmi beszéde. A meleg bucsuszavak után a menet gyász kíséret mellett megindult s rövid idő múlva Zöld Miklós ott pihent az örök nyugalom csendes tanyáján. Legyen könnyű neki a föld!

— Szerencse. Ety bírómestere utemter, kinek általánós lakasa Margitany, a legközelebbi hitelsorsjegy burászá másod magával a „Haupttreffer” megcsinátta. — Bár csak sok „Haupttreffer” jutna Magyarországra!

— A kemény tél folytán a farkasok némely vidéken nagyon elszaporodnak. Így például Debreczen környékén csapatostól mutatkoznak. Namény, Ugonyja, T.-Szaka táján a

Tisza partja mentén pedig sok vaddisznó tányázik, s a vetésekben nagy pusztítást visz véghez. A vidék lakosai már több hajtóvadászatot tartottak reájök, de nem nagy eredményrel.

— A farkasokról. Multi szombaton két vadospárti asszony, kik Debreczen felé igyekeztek, az erdősen farkasok támadták meg, s a védelemnek csak csontját házták a helyszínen s ruhamaradványaikat, melyeket utasok szállítottak Debreczenbe.

Külföld.

— Bécsben a mult évben 298 öngyilkossági eset történt.

— A külföldi lapok, különösen az angol és francziák egyre-másra hozzák a hábrus híreket, a többi közt, hogy a magyar-osztrák hadsereg zőme már utnak indítottait, a nélkül, hogy mi tudnánk felőle.

— Törökországot gyámság alá akarják helyezni. Körül-beül e szavak körül fordult meg mindaz, mit Európa államai cselekeszini szándékoznak a törökkel. Maga az eszme már nem új, s ha végig tekintünk Törökország utolsó évei történetén, azt fogjuk találni, hogy az nem egyéb folytonos beavatkozások láncolatánál. Ez eszmét most Stratford lord pengette meg egy „Times”-hez intézett leveleiben, mit az orosz külügyér hivatalos lapja nemcsak átvett, de határozottan helyesel is.

Tény az, hogy a párisi szerződés IX. cikkelye tiltja a beavatkozást, de ama szerződés kötelességek a törökországi közelettséget vállalt el, mit azonban nem teljesített, s így a gyámság alá helyezésnek nem csak értelme, de jogosultsága is van. Ez pedig csak azon módon volna kivethető, ha alkotnának egy nemzetközi bizottság, mely az Andrássy gróf által szerkesztett reformok keresztülvitelét nem csak elősegítse, de azoknak pontos keresztülviteléni ellenőrzőül szolgáljon. A franczia sajtó egyhangú véleménye, hogy Törökország oktalannal cselekszik, midőn szigorúan ragaszkodik ama szerződéshez, mikor csak a hatalmak támogatása menti meg a pusztulástól.

— Uchatiusról a párisi „Figaro” eként elmélkedik: „Uchatius! Mily név! A szentek vagy az alchimisták korára emlékeztet, s bizonyára nem tűnnek fel a szentek, vagy az aranycsinálók lajstromában. Pedig hát egyik sem a k-től közül Uchatius a szó teljes értelmében modern férfi. A lapok már hírnemessé tették az osztrák tábornokot, a ki, úgy látszik, olyan ágyut talált fel, minővel még egyetlen nemzet sem rendelkezik. Krupp, az aczélágyú embere, bizonyára meghebegszik e hírtől. Uchatius (mennyire illenek e név valamely operette hősnéek!) kitűnő katonai tekintélyek előtt mutató be ágyút, mely ötezer lépésnyíról áttőri a legerősebb gerendát is, haterzer lépésnyíról biztos talad, s haterzer lépésnyíról is képes elvinni azt a fel szelvényt, melyet a mindig nagylelkű Törökország hitelenzőnek még meghagyott. És Uchatius úgy jelen meg ez új ágyúval ázészellemű számdunkban, mint egy eszményi tiltakozás korunk anyagszávala vezében. Van még talán egybre is szükségünk? Dehogy! Az emberiség folytonos haladásában elérte a tökély tetőpontját.

Elérkezett a pillanat, mely pihenőt jelez a népek történetében. A régi héberek Salamon királyá költő volt és zenész, Wagner Richard műtájára. Görögország Perikles korszakát Socrates, Eurpides, Aeschylus, Sophocles és Phidias emlékeivel együtt ulti. Rómának meg van az ó Augustus kora Horatiussal és Virgiliussal. Folytassuk meg tovább? Felidézzük Olaszország értelmi eptioeosisát; említsük a nagy költőket és művészeket, beszéljünk XIV. Lajos koráról, a tizenúgyedik század végéről és a tizenkilencedik kezdetéről, melyek a világ mind a négy oldaláról látták előtűni a nagy szellemeket? — És a mi korunk? — Nemde eléggé jellemeltük a művelődés haladását, ha e négy nevet idézzük, melyek összefoglalják a jelen történetet? Krupp az aczélágyú feltalálója; Chassepot, a franczia gyorspuska készítője, Mauser, a német puska atyja, és végre Uchatius, a bécsi ágyúgerenés. Ha ezt a kitűnő négyest engagirozni lehet, a kezdődő hangverseny idejére, s ez gyönyörködtetne bennünket repertoárjával, mily óriási volna az eredmény? De usznak az árral! legyünk korunknak gyermeke. Ne panszkodjunk! Eljen Chassepot, eljen Mauser, eljen Krupp, eljen Uchatius. Eljen az ágyú! Eljen a puska! Eljen a bomba! Oh, mily nagy nemzedék vagyunk mi! Szerencsére nem élünk már, ha majd utódaink azt fozják korunkra mondani: „a tehetetenség kora!”

— Maktar parasa, a hercegovinai új főparancsnok utasítást kapott az insurgensek ellen minden operációt beszüntetni és a montenegrói határ mentében minden fontos posztót erősen megszólalni.

— A túzokádó hegyek nemcsak Európában, hanem Ausztriában is dűbögönek. Így Jugartus Vuikán kitört és ágyúként hangzó dörgéssel okátja a látót és követek, melyek 8 mérföldnyire is elrepülnek. A farrások és zepekerek is folytonos mozgásban vannak (mintegy 50) koronként forró vízszlopokat lövelnek a magasba, miközben mérhetetlen gőzföhöket kádasztanak.

Felölő szerkesztő: ANGYAL GYULA.

Főmunkatárs: Vitéz Mihály.

Nyilttér.

Óvszerek.
(Gordonok.)
Legtűnőbb franczia gyarmány, tuezatja 1-től 4 ftig.
Legbiztosabb óvszer
Empecheur
legújabb gípezet az újfél magánlések megakadályozására használtatni utasítással darabja 2 írtót kapható
ZIEGER JOHNNAL Gréciban.
Gummi áruk különlegességi raktar. (7—8)

H I R D E T É S E K.

A debreczeni
KÖNYV-, KÖ-MŰNYOMDA S KÁRTYAGYÁRI
RÉSZVÉNY-TÁRSULAT
KÖNYV-, KÖ-MŰNYOMDÁJA
ajánlkozik
mindennemű nyomtatványok
jutányos áron gyors és pontos elkészítésére.

Üzlethelyiség. — hova a megrendelések intézése kéretik, —
főpiacz, a ref. nagytemplom mellett.

Ugyancsak itt jelent meg az 1876-dik évre kiadott s a métermérték népszerű átszámítási táblázatával ellátott
nagy fali naptár,
mely Nyiregházán
ROSENTHAL GABOR ur kereskedésében
is kapható és megrendelhető